

Národní technické muzeum
Archiv Národního technického muzea

Antonín Klír

(1878-1934)

INVENTÁŘ

NAD č. 730
evidenční pomůcka č. 256

Miroslav Balcar
Praha 2004

Prof. ing. dr. Antonín Klír

Profesor vodního stavitelství na České vysoké škole technické v Praze, pak Vysoké škole inženýrského stavitelství ČVUT v Praze, přední odborník v oboru vodního stavitelství.

Narozen 14. 12. 1864 ve Strašicích u Zbiroha.

Po maturitě na I. české reálce v Praze studoval v letech 1885-90 obor stavebního inženýrství na České vysoké škole technické v Praze. Po absolvování byl přijat do státní stavební služby v Čechách u místodržitelství v Praze a přidělen do oddělení pro vodní stavby.

Vodnímu stavitelství věnoval celý svůj život.

V letech 1896-1908 pracoval v „Komisi pro kanalisování řek Vltavy a Labe v Čechách.“ Od 1. 10 1909 byl řádným profesorem vodního stavitelství na ČVŠT v Praze. Přesně 20 let od svého jmenování, 10. 1. 1929, ve věku 65 let, odešel do důchodu. Pracoval ale dále ve svém oboru a také publikoval až do své smrti.

Zemřel 29. 1. 1939 v Praze.

Inženýrská práce.

Byla spojena hlavně se splavněním Vltavy z Prahy do Mělníka a Labe z Mělníka do Střekova, a to metodou plavebních kanálů a zdymadel („způsobem kanalisačním“). Již roku 1895 (jako inženýr vodního oddělení státní stavební služby) vypracoval návrh na úpravu koryta Labe u Povrhel. Po vstupu do služeb „kanalisační komise“ koncem roku 1896 vypracoval projekty zdymadel na Vltavě u Klecan a Troje. Roku 1897 byla zahájena stavba zdymadla u Klecan, v l. 1899 - 1902 byl stavebním správcem zdymadla u Troje. Roku 1902 se stal sekčním stavebním správcem pro labskou cestu z Mělníka do Roudnice, vypracoval projekty a za jeho vedení byly provedeny stavby zdymadel u Beřkovic, ve Štětí a částečně i v Roudnici.

Jako vysokoškolský profesor pokračoval ve své inženýrské práci. V roce 1909 byl jmenován zástupcem Zemského výboru v „kanalisační komisi“. V letech 1910-11 vypracoval projekt na využití vodní energie dolního toku Otavy, nebyl však realizován. Roku 1912 si nechal patentovat zvláštní konstrukci pro přepravu vorů přes údolní přehradu, následovaly návrhy na využití vodní energie na Vltavě, na stavbu pokusného ústavu vodního na Štvanici, většinou bez realizace.

Na Pařížské mírové konferenci v roce 1919 se podílel na jednáních o vodních cestách na Dunaji, Labi, Odře a Tise.

Ve 30. letech se podílel na diskusi o splavnění středního toku Vltavy mezi Budějovicemi a Štěchovicemi, v níž zastával názor o splavnění tohoto toku pro „velkou plavbu“ lodí o výtlačku 1000 tun.

Klírova inženýrská práce razila nové cesty a tradice ve vodním stavitelství s vodním hospodářství.

Učitelská činnost.

Ve své pedagogické činnosti se Klír mohl opřít o svou inženýrskou práci - projektovou i praxi. Obsah a rozsah jeho přednášek se během 20 let jeho učitelské činnosti 2x změnil. V 1. 1920/1921 se ČVŠT v Praze změnila na ČVUT v Praze, přičemž vznikla „Vysoká škola inženýrského stavitelství“. Do této doby, do r. 1920/1921 Klír přednášel na téma „Stavitelství vodní“, po této změně pak měl kurzy: „Jezy a vodní cesty“, „Železné konstrukce vodního stavitelství“ a „Základy vodního hospodářství, vodárenství a stokování“.

Byl 3x zvolen děkanem odboru stavebního inženýrství - 1909/1910, 1912/1913 a 1916/1917. Ve školním roce 1914/1915 byl zvolen rektorem. V letech 1920-1923 byl členem akademického senátu.

Publikační činnost.

Ta úzce souvisí s jeho činností inženýra „kanalisační komise“ a později profesora vodního stavitelství.

Své první práce publikoval časopisecky a pojednávaly o vodních stavbách na řece Odře. Na Světové výstavě v Paříži v roce 1900 sklidily velký úspěch mj. i Klírovy projekty zdymadel na Vltavě.

1. Knižně vydal Klír popisy jednotlivých konstrukcí vodních staveb, z nichž některé byly původně texty přednášek. Např. pojednávaly o samočinných jezích (1893-1895), o lodních zdvihadlech a lodních železnicích (1895-1902), o plavebních komorách (1898-1904) a vodních nádržích (1902-1904).

2. Další skupina prací jsou popisy vodních staveb, které sám projektoval, řídil či jichž se účastnil (1901-1908). Svou činnost v „kanalisační komisi“ uzavřel a sumarizoval v knize „Stavby Komise pro kanalisaci řek Vltavy a Labe v Čechách“, Praha 1908.

3. V řadě článků, včetně novinových, se zabýval úvahami o vodním stavitelství a vodním hospodářství (1903-1924), z nichž nejdůležitější je „Náčrt programu vodního hospodářství v království Českém“, „Technický obzor“, Praha 1916.

4. Zabýval se i hydraulikou (1904, 1927).

5. Podílel se na vydávání „Technického průvodce“ statěmi ze svého oboru.

6. Velké obliby dosáhly učebnice k přednáškám prof. Klíra: „Stavba vodních cest“, 1907; „Stavitelství vodní“, 1920-1923).

7. Z další produkce jsou to zprávy pro mezinárodní sjezdy, znalecké posudky a jiné (např. příspěvky do Teyssler - Kotyškova „Technického slovníku naučného“ - celkem 356 hesel z různých oborů vodního stavitelství).

Členství ve společenských organizacích, ocenění a hodnosti.

Prof. Klír měl řadu přednášek ve Spolku architektů a inženýrů (od roku 1893). V letech 1912 - 1923 byl předsedou tohoto spolku. V říci 1912 byl povolán jako zástupce českých inženýrů v „Císařské komisi pro reformu veřejné správy ve Vídni“.

Po roce 1918 se zapojil do činnosti nově zřízené v roce 1920 „Masarykovy akademie práce“, pojaté jako technická akademie. V letech 1920 -1923 byl jejím prezidentem. Od roku 1924 byl řádným členem II. třídy České akademie věd a umění, v letech 1933-1935 byl předsedou této třídy.

V roce 1926 se stal členem Československé národní rady badatelské.

V roce 1921 byl vyznamenán členstvím v Ústředním sboru národní rady československé.

Byl členem řady odborných institucí, např. od roku 1907 stálým znalcem Zemského soudu v Praze a dále československým zástupcem v Mezinárodní komisi labské a v letech 1921-1933 jejím prezidentem.

V roce 1912 se stal čestným členem Spolku posluchačů inženýrství.

V roce 1934 se stal čestným členem Šachového spolku v Praze.

(zpracováno podle literatury: Jan Smetana: Antonín Klír, V Praze 1949, vydala Česká akademie věd a umění)

Ráz a charakteristika fondu.

Archivní fond sestává pouze z 1 kartonu torza osobní pozůstalosti. Soubor dokumentuje nesystematicky, spíše nahodile, Klírovu odbornou činnost. Nejstaršími dokumenty jsou vysvědčení z obecné školy Klírovy manželky, dále Klírový rukopisné záznamy z přednášek během vysokoškolského studia z konce 80. let 19. století.

Těžiště fondu tvoří sbírka odběrných prací, vyšlých tiskem, z doby počátků Klírový inženýrské práce (poř. č. 24, 25, 20), dále z období jeho působení v „kanalisační komisi“ a práce na splavnění a regulaci toku Vltavy a Labe z Prahy do Ústí (poř. č. 15, 16, 23) a posléze z jeho

profesorského období na ČVŠT/ČVUT v Praze jako vysokoškolského pedagoga a teoretika vodního stavitelství (poř. č. 3, 4, 5, 10, 11, 17, 21, 22).

Cenné jsou Klírovy zprávy z mezinárodních odborných konferencí (poř. č. 10 a 11) a zejména archiválie pod poř. č. 7 a referáty technických poradců z pařížské mírové konference z roku 1919, které se Klír jakožto expert také zúčastnil.

Záznam o uspořádání fondu

Osobní fond 730 Klír Antonín uspořádal a tento inventář v roce 2004 sestavil Miroslav Balcar.

inv. č.	obsah	ks.	datace	k. č.
1	ČVUT. Vědní stavitelství - plány a výpočty.	16	1906, s. d.	1
2	Studijní cesta ve Švýcarsku a Itálii (fotoalbum)	1	s. d.	1
3	Stavitelství vodní II. Výpočty železných konstrukcí. Praha 1923 (skripta)	1	1923	1
4	Stavitelství vodní, III. běh. Encyklopedie vodárenství a stokování měst. Praha 1920 (skripta)	1	1920	1
5	Stavitelství vodní, II. běh. Dr. těch. A. Klír a Dr. těch. B. Tolman. Praha 1921 (skripta)	1	1921	1
6	Návrh pokusné vodní stanice, (na ostrově Štvanici 1912)	17	1911-1913	1
7	Referáty technických poradců z pařížské mírové konference 1919 - Klír, List, Molzer, Pantoflíček, Woldřich. (se seznamem od Z. Váchy)	13	1919	1
8	Prof. K. Petrlík: Stavitelství vodní, I. a 2. běh. Zápisky z přednášek od A. Klíra z let 1888-1889, ze 7. a 8. semestru studia. Rkp.	2	1888-1889	1
9	Výpočty konstrukcí z vyztuženého betonu. Rkp.	1	(1889)	1
10	XIII. Congres International de Navigation. Londres 1923. Rapport par M. A. Klir. (3 kusy) - A, B, C.	3	1923	1
11	XIV. Congres International de Navigation. Le Caire 1926. Rapport par A. Klir. (3 kusy) - A, B, C.	3	1926	1
12	Prof. J. Šolín: Stavební mechanika, II. běh. Zápisky z přednášek od A. Klíra z let 1888-1889, ze 7. a 8. semestru studia. Rkp.	1	1888-1889	1
13	Stanovení tlaku vodního na zakřivené plochy těles hradicích užitím zatěžovacích obrazců. Separát z Rozprav II. třídy České akademie. - A, B, C.	3	1927	1
14	Détermination de la pression de l'eau sur des surfaces courbées des barrages mobiles par l'emploi des figures de charge. Separát z: Bulletin international de l'Academie des Sciences de Boheme. A, B, C	3	1927	1
15	Význam nádrží vodních pro úpravu řek. Praha 1904. Zvláštní otisk z Technického Obzoru.	1	1904	1
16	Technické úvahy o splavnění Středního Labe o 1 Separát ze: Střední Labe upravené a uplavněné. Leden 1903	1	1903	1
17	Náčrt programu vodního hospodářství v král. českém. Text přednášky ve Spolku architektů a inženýrů 28. dubna 1916. Praha 1916. 3 kusy - A, B, C	3	1916	1
18	Staustufe bei Unter-Beřkowitz. Sonderabdruck aus der Allgemeinen Bauzeitung, Heft 3, 1905. Wien 1905. 2 kusy - A, B	2	1905	1
19	Winkelschütz mit Wasserdruckbetrieb. Sonderabdruck aus der Allgemeinen Bauzeitung, Heft 4, 1904. Wien 1904.	1	1904	1
20	O jezích samočinných. Nákladem Spolku posluchačův inženýrství. 3 kusy - A, B, C	3	1892	1
21	Červený-Řehořovský: Technický průvodce pro inženýry a stavitele. Sešit pátý. Stavitelství vodní. A. Klír a F. Klokner. Praha 1922.	1	1922	1
22	Stavitelství vodní. Zvláštní otisk z díla: F. Červený a V. Řehořovský, Technický průvodce, svazek II. Praha 1899. 3 kusy - A, B, C.	3	1899	1
23	Stavby Komise pro kanalisování řek Vltavy a Labe v Čechách. V Praze 1908. 2 kusy - A, B, C	3	1908	1
24	Vrtání zemní při kanalisaci Odry. Zvl. otisk z časopisu Zprávy spolku architektů a inženýrů v království Českém. Roč. XXVI.	1	1892	1
25	Jez hradlový na Odře. Zvl. otisk z časopisu Zprávy spolku architektů a inženýrů v království Českém. Roč. XXVI.	1	1892	1
26	Plavidlo komorové na Odře.	1	1896	1
27	Novější způsoby uzavření obtoků plavidlových. Zvláštní otisk z čís. 2. Zpráv spolku architektů a inženýrů v království Českém.	1	1898	1
28	Školní vysvědčení Marie Navarové, manželky Ant o Klíra, z obecné školy v Plzni z let 1876-1882	9	1876-1882	1
29	Různé. Složka s: Zpráva ze studijní cesty z r. 1900, protokol z jednání kanalisační komise z r. 1905, nákresy, poznámky, jeden dopis od Obchodní a živnostenské komory v Praze dr. Ant. Klírovi z 20. 4. 1905.	10	1900,1905,s.d.	1

Název: 730 Klír Antonín
Časové rozmezí: 1876 - 1927
Počet evidenčních jednotek: karton (1),
Počet inventárních jednotek: 29
Rozsah: 0,12 bm
Stav ke dni: 17. 2. 2005
Zpracoval: Miroslav Balcar
Sestavil archivní pomůcku: Miroslav Balcar
Počet stran archivní pomůcky: 6 (2 strany úvodu)
Schválil archivní pomůcku: 20. 12. 2004 PhDr. Jan Hozák

Nově vymezené a revidované evidenční jednotky při GI 2012-2013.

datum provedení GI: 17 .7. 2014

výčet ověřených a nově zjištěných evidenčních jednotek:

-kartony: 1 (1876 - 1927)

-celkový počet (dílčích) evidenčních jednotek: 1

ověřená metráž archiválií: 0,1 bm

Národní technické muzeum
Archiv Národního technického muzea

Antonín Klír

(1878-1934)

DODATEK Č. 1
PROZATÍMNÍ INVENTÁRNÍ SEZNAM

NAD č. 730
evidenční pomůcka č. 269

PhDr. Zdeněk Vácha
Praha 2005

inv. č.	sign.	obsah	ks.	datace	k. č.
Archiválie					
1		biografické materiály osobní	1	po 1904	kart. 1
2		biografické materiály o osobě	4	1893-1949	kart. 1
3		korespondence/spisový materiál	8	1913-1929	kart.
4		školní práce	4	1888-1889	kart. 1
5		odborné práce, ve 2 svazcích (karton č. 2 a desky č. 1)	47	1892-1931	kart. 2/ desky 1
6		přednášky, zprávy, ve 4 svazcích (2 v kartonu 1, 2 v kartonu 2)	4	1912 – 1921, s. d.	kart. 1-2
7		pracovní materiály	23	před 1918-1934	kart. 1
8		cestovní zprávy	1	1900	kart. 1
9		fotografie	4	1885-1912	desky 1
10		cizí/nezařazené materiály	4	(1848) 1894-1918	kart. 1
xeroxy dokumentů					
<i>I. biografické materiály</i>					
		životopis	1	1936	kart. 1
		smlouvy	2	1893, 1901	kart. 1
		lékařská vysvědčení	2	1887, 1900	kart. 1
		listy křestní, domovské	4	1878-1920	kart. 1
		sjezdy abiturientů	6	1895-1930	kart. 1
		vojenské dokumenty	2	1888, 1902	kart. 1
		školní dokumenty – škola čtyřtřídní Strašice, c. k. česká reální škola	15	1878-1885	kart. 1
		školní dokumenty – c. k. ČVŠT – imatrikulace, výkaz studií, vysvědčení, diplomy (opisy), I. a II. státní zkouška, disertace, stipendia	45	1885-1903	kart. 1
		dokumenty „mravní“	2	1890, 1913	kart. 1
		ostatní	2	1893, 1894	kart. 1
<i>II. působení na ČVŠT/ ČVUT</i>					
		jmenování do funkcí, pověřování vedením předmětů	29	1905-1928	kart. 1
		finance	13	1908-1926	kart. 1
		ostatní	17	1907/08-192 9	kart. 1
<i>III. odborník/člen v:</i>					
		stavební praktikant v technickém odd. místodržitelství v Čechách (státní stavební služba)	15	1890-1900	kart. 1
		komise pro kanalisování Vltavy a Labe v Čechách	38	1890-1912 (1921)	kart. 1
		civilní stavební inženýr	2	1913, 1923	kart. 1
		Commission international de l'Elbe	3	1936	kart. 1
		poradní sbor ministerstva veřejných prací	1	1922	kart. 1
		Ústav pro hospodárné využití paliv	1	1923	kart. 1
		komise k revisi překladu mezinárodních smluv	1	1921	kart. 1
		OŽK Praha, revisor pro s. r. o. pro obor stavební	1	1922	kart. 1
		zkušební komise pro uchazeče o oprávnění civilního inženýra stavebního/civilní inženýry pro kulturní techniku při Zemské správě politické	3	1919-1929	kart. 1
		znalec při vyšetřování škod při vyvlastňování	2	1931, 1936	kart. 1
		Hrad pražský – podmáčení zdiva	2	1926, 1927	kart. 1
		technický člen patentního soudu	3	1921-1927	kart. 1
		České učení pro vědy politické – přednášky	1	1923	kart. 1
		PF UK – přednášky o mírových smlouvách	3	1920	kart. 1
		Elektrárenská rada	3	1919-1927	kart. 1
		Národní rada československá	2	1921, 1933	kart. 1

inv. č.	sign.	obsah	ks.	datace	k. č.
		Československá národní rada badatelská	2	1926, 1936	kart. 1
		Česká akademie věd a umění	3	1928-1935	kart. 1
		Masarykova akademie věd	8	1920-1935	kart. 1
IV.		<i>osobní dokumenty ostatní</i>	17	1902-1936, s. d.	kart. 1
V.		<i>dokumenty o Antonínu Klírovi (články)</i>	9	1918-1939	kart. 1
VI.		<i>dokumenty rodinných příslušníků</i>	2	1885	kart. 1
VII.		<i>nezařazeno</i>	4	1917, s. d.	kart. 1

Název: 730 Klír Antonín – Dodatek 1

Časové rozmezí: 1878 - 1939

Počet evidenčních jednotek: kartony (2), fotografie, alba, svitkové filmy (4 - fotografie), jiné (1 - desky)

Počet inventárních jednotek: -

Rozsah: 0,30 bm

Stav ke dni: 13. 6. 2005

Zpracoval: PhDr. Zdeněk Vácha

Sestavil archivní pomůcku: PhDr. Zdeněk Vácha

Počet stran archivní pomůcky: 2

Schválil archivní pomůcku: 13. 6. 2005 PhDr. Jan Hozák

Nově vymezené a revidované evidenční jednotky při GI 2012-2013.

datum provedení GI: 4.9. 2014

výčet ověřených a nově zjištěných evidenčních jednotek:

-kartony: 2 (1878 - 1949)

-fascikly: 1 (1892 - 1931) – inv. č. dodatek 5

-fotografické archiválie: fotografie na papírové podložce: 4 (1895-1912) – dodatek/9

-celkový počet (dílčích) evidenčních jednotek: 7

ověřená metráž archiválií: 0,25 bm